

**O'ZBEK ESTRADA SAN'ATINING RIVOJLANISHIDA BOTIR
ZOKIROVNING HISSASI**

Chamanova Gulshoda Abduraxmon qizi

Qarshi Davlat Universiteti San'atshunoslik fakulteti

Musiqqa ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada Botir Zokirovning o'zbek estrada san'ati rivojidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. San'atkorning ijodiy faoliyati, ijrochilik mahorati, milliy va jahon musiqa madaniyatini uyg'unlashtirishdagi xizmatlari hamda o'zbek estrada maktabining shakllanishiga qo'shgan hissassi yoritiladi. Shuningdek, uning sahna madaniyati, repertuar siyosati va yosh avlod san'atkorlari ijodiga ko'rsatgan ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari Botir Zokirov o'zbek estrada san'atining professional yo'nalish sifatida shakllanishi va rivojlanishida muhim o'rin tutganligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: *Botir Zokirov, estrada san'ati, o'zbek estradas, vokal ijrochilik, musiqa madaniyati, sahna madaniyati, milliy musiqa, san'at taraqqiyoti, madaniy meros, estrada maktabi.*

Abstract

This article analyzes the role and significance of Botir Zokirov in the development of Uzbek pop and variety art. The study highlights the artist's creative activity, vocal mastery, contribution to the integration of national and world musical cultures, and his role in the formation of the Uzbek pop school. Particular attention is paid to his stage culture, repertoire policy, and influence on younger generations of performers. The findings indicate that Botir Zokirov played a decisive role in the establishment and development of Uzbek pop music as a professional artistic direction.

Keywords: *Botir Zokirov, Uzbek pop music, variety art, vocal performance, music culture, stage culture, national music, artistic development, cultural heritage, pop school.*

Kirish

Musiqqa san'ati xalq ma'naviy hayotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, milliy qadriyatlar va madaniy merosning avloddan-avlodga yetib borishida muhim vosita hisoblanadi. O'zbek musiqa madaniyati ko'p asrlik tarixga ega bo'lib, uning rivojlanishida maqom, xalq qo'shiqlari, baxshichilik san'ati va zamonaviy estrada yo'nalishlari muhim o'rin tutadi. XX asrning ikkinchi yarmiga kelib o'zbek estrada san'ati shakllanishining yangi bosqichi boshlandi. Mazkur jarayonda Botir Zokirov alohida o'rin egallab, milliy estrada san'atining asoschilaridan biri sifatida e'tirof etildi [1].

O'zbek estrada san'ati taraqqiyoti mamlakat madaniy hayotidagi o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, unda professional ijrochilik maktablarining shakllanishi muhim

ahamiyat kasb etdi. Aynan Botir Zokirov milliy qo'shiqchilik an'analarini zamonaviy estrada uslublari bilan uyg'unlashtirgan holda yangi ijodiy yo'nalishga asos soldi [2].

Bugungi kunda Botir Zokirov ijodiy merosini o'rganish nafaqat musiqashunoslik, balki madaniyatshunoslik va san'atshunoslik fanlari uchun ham dolzarb hisoblanadi. Chunki uning faoliyati orqali o'zbek estrada san'atining shakllanish bosqichlari, rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari haqida muhim ilmiy xulosalar chiqarish mumkin.

O'zbek estrada san'atining shakllanish jarayonlari

Estrada san'ati XX asrda ommaviy madaniyatning rivojlanishi natijasida yuzaga kelgan bo'lib, u turli musiqiy janrlarning sintezi sifatida shakllandi. O'zbekistonda estrada san'atining dastlabki namunalari 1950–1960-yillarda yuzaga kela boshladi. Bu davrda milliy musiqa elementlarini zamonaviy orkestr va sahna madaniyati bilan uyg'unlashtirishga bo'lgan ehtiyoj ortdi [3].

Mazkur jarayonda yosh va iste'dodli xonanda Botir Zokirovning sahnaga kirib kelishi katta voqea bo'ldi. Uning ijodi milliy musiqaning yangi qiyofada namoyon bo'lishiga xizmat qildi. U estrada janrining faqat ko'ngilochar emas, balki yuksak badiiy-estetik ahamiyatga ega san'at turi ekanligini amalda namoyish etdi.

Botir Zokirov ijodining o'ziga xos xususiyatlari

Botir Zokirovning ijrochilik faoliyati keng diapazonli ovoz, sahna madaniyati va emotsional ta'sirchanlik bilan ajralib turadi. U ijro etgan qo'shiqlarda matn va musiqaning uyg'unligi alohida ahamiyat kasb etgan. San'atkor tinglovchiga nafaqat qo'shiq mazmunini, balki undagi badiiy g'oyani ham yetkazishga intilgan [4].

Botir Zokirov repertuarining muhim jihatlaridan biri uning ko'p tillilik xususiyatidir. U o'zbek, rus, tojik, arab, hind, italyan va fransuz tillaridagi qo'shiqlarni mahorat bilan ijro etgan. Bu esa uning ijodini xalqaro miqyosda tanitishga xizmat qilgan.

San'atkorning ijro uslubida milliylik va zamonaviylik uyg'unlashgan bo'lib, bu holat keyinchalik o'zbek estrada maktabining asosiy belgilaridan biriga aylandi. Ayniqsa, xalq kuylaridan foydalanish va ularni zamonaviy aranjirovkada taqdim etish tajribasi estrada san'ati rivojida muhim bosqich bo'ldi [5].

Botir Zokirov va estrada maktabining shakllanishi

Botir Zokirov nafaqat iste'dodli xonanda, balki estrada san'atining tashkilotchilaridan biri sifatida ham tanilgan. U professional sahna madaniyatini shakllantirish, yangi iste'dodlarni qo'llab-quvvatlash va estrada ijrochiligini rivojlantirishga katta e'tibor qaratgan.

San'atkor tomonidan yaratilgan ijodiy tamoyillar keyinchalik ko'plab estrada xonandalari faoliyatida davom ettirildi. Uning sahnadagi harakati, kiyinish madaniyati, repertuar tanlashdagi didi va tomoshabin bilan muloqot qilish uslubi yangi avlod ijodkorlari uchun namuna bo'lib xizmat qildi [6].

Botir Zokirov estrada san'atini professional darajaga olib chiqishda muhim rol o'ynadi. U san'atkorning nafaqat ovozi, balki umumiy madaniy saviyasi ham yuqori bo'lishi lozimligini ta'kidlagan.

Milliy va jahon musiqa madaniyatlari integratsiyasidagi o'rni

Botir Zokirov ijodining eng muhim jihatlaridan biri milliy va jahon musiqa madaniyatlarini uyg'unlashtirishga qaratilganligidir. U Sharq va G'arb musiqiy an'alarini o'z ijodida birlashtirib, yangi badiiy yondashuvlarni shakllantirdi.

San'atkor turli mamlakatlarda bo'lib o'tgan xalqaro festivallar va konsertlarda ishtirok etib, o'zbek musiqa san'atini dunyoga tanitdi. Bu esa o'zbek estrada san'atining xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qildi [7].

Botir Zokirov ijodi tufayli milliy musiqa zamonaviy estrada shaklida keng auditoriyaga yetib bordi. Uning repertuarida jahon xalqlari qo'shiqlarining mavjudligi madaniyatlararo muloqotning rivojlanishiga ham xizmat qilgan.

Botir Zokirov merosining zamonaviy ahamiyati

Bugungi kunda o'zbek estrada san'ati rivojida Botir Zokirov yaratgan an'alar davom etmoqda. Uning ijro uslubi, sahna madaniyati va badiiy qarashlari ko'plab yosh xonandalar ijodida aks etmoqda.

Mamlakatimizda milliy madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati doirasida Botir Zokirov merosini o'rganish va targ'ib etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Uning asarlari yosh avlodni estetik tarbiyalash, milliy qadriyatlarga hurmat ruhida voyaga yetkazishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda [8].

Shuningdek, san'atkorning ijodiy faoliyati zamonaviy estrada rivojlanishining nazariy va amaliy asoslarini o'rganishda ham muhim ilmiy manba hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Botir Zokirov o'zbek estrada san'atining shakllanishi va rivojlanishida beqiyos xizmat ko'rsatgan buyuk san'atkorlardan biridir. U milliy musiqa an'alarini zamonaviy estrada elementlari bilan uyg'unlashtirib, o'zbek estrada maktabining shakllanishiga asos soldi. Uning ijrochilik mahorati, sahna madaniyati va boy repertuari estrada san'atining professional darajada rivojlanishiga xizmat qildi.

Botir Zokirovning ijodiy merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, milliy madaniyatimizning bebaho qismi sifatida e'tirof etiladi. Uning faoliyati yosh avlod san'atkorlari uchun ijodiy maktab vazifasini o'tamoqda va o'zbek estrada san'atining keyingi taraqqiyoti uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov B. O'zbek musiqa madaniyati tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Rajabov I. Musiqa san'ati va uning taraqqiyoti. – Toshkent: Fan, 2016.
3. Azimov A. O'zbek musiqa san'ati tarixi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2017.
4. Qodirov R. O'zbek estrada san'atining rivojlanish bosqichlari. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
5. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2003.
6. Mirzayev T. Musiqa va madaniyat masalalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

7. O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi. – Toshkent: Akademnashr, 2021.
8. Musiqa san'ati va ta'limi bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2023.